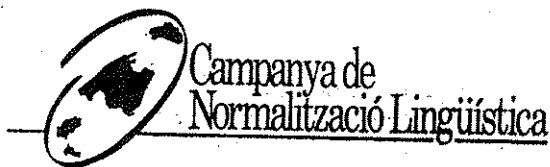

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

III

Palma
1993

Línia Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Documenta Balear s.a.

Impressió: Antoni Rotger

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

VI

Més sobre barbarismes

En parlar de “barbarismes i manlleus”, vaig citar una sèrie de castellanismes molt corrents, sense donar-ne la correspondència “correcta” (encara que aquest terme no m’agrada gaire; tal vegada l’adjectiu “autèntica” seria més apropiat, ja que són paraules molt correctes... en castellà). Supòs que en el fons tenia la convicció que es tractava de castellanismes tan evidents, que tothom en coneixia l’equivalent, fins i tot els qui en el seu ús personal l’han substituït pel castellanisme.

Però ha resultat que anava errada, ja que hem rebut moltes consultes sobre quina és la paraula catalana recomanable en lloc de tal o tal altra de la llista, i sobre “com se coneix” que tal paraula és un castellanisme. No serà sobrer, per tant, repetir la relació, amb les equivalències corresponents. Ara bé, com ja us deia en aquella **Línia Directa**, “hi ha castellanismes i castellanismes”, i no basta dir “això és això”, sinó que convé explicar els motius de la tria, i deixar clar en quins casos el castellanisme és un barbarisme escandalós, i en quins altres pot ser considerat un manlleu, o bé es troba en aquella fase intermèdia, de consolidació de la paraula pròpia.

Això exigeix, al meu entendre, una “llista raonada”, a fi que cada parlant (que és, i no em cansaré de repetir-ho, amo de la seva forma d’expressió) pugui decidir fins on vol arribar, en el seu grau de purisme o de “màniga ampla”. Però les explicacions s’enduen molt d’espai, i correm el risc d’haver de dedicar setmanes als raonaments sobre aquelles poques paraules. De manera que he optat per una fórmula mixta: donar primer la llista “broixa”, i fer-hi després els comentaris que em sembli que han de ser més útils als lectors. Endavant, doncs:

acera: *voravia*; **busson:** *bústia*; **sello:** *segell*;

cenicero: *cedrer* (pronunciat majoritàriament *cenrer* a Mallorca);

lavadora: màquina de rentar (roba), (màquina) rentadora;
jamon: pernil, cuixot; **mantequilla:** mantega;
caldo: brou; **cubito:** dau de gel, bocí de gel, glaçó;
cubo de sa bassura: poal des fems ; **bueno** (o **bono**): bé;
pues: *idò* (familiar), *doncs* (formal);
algo: *qualque cosa*; *res* (en frases interrogatives o dubitatives);
entonces: *llavors* —pronunciat *llavò*—, *aleshores* (quan és temporal); *idò* (quan introdueix una conseqüència);
des de luego: *és clar, sens dubte, ja és segur, o ben segur* (per expressar acord amb allò que ha dit un altre); *realment, si va a dir ver, bensenes* —usat només a Menorca—, *de fet* (per introduir una afirmació);
sin embargo: *així i tot, no obstant això, tanmateix*;
por supuesto: les mateixes que hem donat per a “des de luego”, i a més: *per descomptat, per suposat*.

Hi ha coses per comentar respecte de tots aquests castellanismes i dels seus equivalents. Com que l'espai dona per poc, avui només comentaré aquells que es **coneixen** com a castellanismes **perquè tenen el diftong ue en posició tònica: bueno, des de luego, por supuesto** (aquesta darrera expressió també “es coneix” per la preposició castellana **por**, en lloc de *per*). Precisament una de les característiques del castellà és que té el diftong **ue** en posició tònica en les formes derivades de la *o* breu llatina, que en català hem conservat com a *o*: **cuello** / *coll*, **duerme** / *dorm*, **rueda** / *roda*, **bueno** / *bo*.

El barbarisme **bueno** és “més barbarisme que **bono**”, que almanco presenta una adaptació del diftong al català; però la nostra paraula corresponent al castellà “**bueno**” és **bo**, femení **bona**, i la forma autèntica nostra per introduir l’afirmació no ve del llatí *bonu*, com el castellà “**bueno**” o el francès “**bon**”, sinó de *bene*: **bé**. I és curiós que, fa unes quantes dècades, molts de mallorquins, parlant en castellà, deien “**bien**”, en lloc de “**bueno**”. Per cert, fixau-vos que una altra característica del castellà és diftongar en *ie* la *e* breu llatina, que en català es conserva: **bien** / *bé*, **piedra** / *pedra*. I aprofito l’ocasió per fer constar, contestant una consulta, que **les Illes Balears formen un arxipèlag**, i no un “**arxipièlag**”. - A. M. (15-6)